

SUOMEN METSÄTIETEELLINEN SEURA — FINSKA FORSTSAMFUNDET

ACTA
FORESTALIA FENNICA

56.

ARBEITEN DER
FORSTWISSENSCHAFTLICHEN
GESELLSCHAFT
IN FINNLAND

PUBLICATIONS OF THE
SOCIETY OF FORESTRY
IN FINLAND

PUBLICATIONS DE LA
SOCIÉTÉ FORESTIÈRE
DE FINLANDE

HELSINKI 1949

Suomen Metsätieteellisen Seuran julkaisusarjat:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Sisältää Suomen metsätaloutta ja sen perusteita käsitteleviä tieteellisiä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin niteinä, joista kukin yleensä käsittää useampia tutkimuksia.

SILVA FENNICA. Sisältää Suomen metsätaloutta käsitteleviä kirjoitelmia ja pienehköjä tutkimuksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin. Kukin kirjoitus muodostaa yleensä oman niteen.

COMMENTATIONES FORESTALES. Sisältää muiden maiden kuin Suomen metsätaloutta ja siihen liittyviä aihepiirejä käsitteleviä tutkimuksia ja muita kirjoituksia. Ilmestyy epäsäännöllisin väliajoin. Kukin nide sisältää yleensä vain yhden tutkimuksen.

Finska Forstsamfundets publikationsserier:

ACTA FORESTALIA FENNICA. Innehåller vetenskapliga undersökningar rörande skogshushållningen i Finland och dess grunder. Banden, vilka icke utkomma periodiskt, omfatta i allmänhet flere avhandlingar.

SILVA FENNICA. Omfattar uppsatser och mindre undersökningar rörande skogshushållningen i Finland. Utkommer icke periodiskt; varje uppsats som skilt band.

COMMENTATIONES FORESTALES. Innehåller undersökningar och andra uppsatser rörande skogshushållningen och i samband med denna stående frågor utom Finland. Utkommer icke periodiskt. I allmänhet ingår i varje band endast en avhandling.

ACTA
FORESTALIA FENNICA

56.

ARBEITEN DER
FORSTWISSENSCHAFTLICHEN
GESELLSCHAFT

IN FINNLAND

PUBLICATIONS OF THE
SOCIETY OF FORESTRY

IN FINLAND

PUBLICATIONS DE LA
SOCIÉTÉ FORESTIÈRE
DE FINLANDE

Acta Forestalia Fennica 56.

AIMO KAARLO CAJANDER

IN MEMORIAM

A. K. Cajander

Saatuana tiedon perustajansa ja suuren kehittäjänsä professori A. K. CAJANDERIN kuolemasta päätti Suomen Metsätieteellinen Seura kunnioittaa hänen muistoaan mm. julkaisemalla erikoisen Acta forestalia fennican niteen, joka sisältäisi prof. CAJANDERIN lyhyen elämäkerran, mahdollisimman täydellisen luettelon hänen kirjallisesta tuotannostaan sekä lisäksi jonkin hänen kynästään lähteneen metsätyyppejä käsittelevän tutkielman.

Seuran piirissä katsottiin, että tällainen muistonide ei merkitsisi pelkkää kunnianosoitusta, vaan sillä olisi Seuran jäsenistön ja yleensäkin metsätieteen harrastajien kannalta tärkeä käytännöllinen tehtävä täytettävänä. Tahdottiin tämän metsätieteemme suurmiehen elämäntyön päätyttyä ikäänkuin muutamain piirtein esittää hänen metsiin kohdistuneen työnsä ääriiviivat. Nuorempi polvihan ei häntä henkilökohtaisesti paljon tuntenut, sen johdosta että hän opetustehtävät jätettyään oli jo pitkään toiminut maan metsähallinnon päälikkönä ja valtiollisessa elämässä. Ja hänen tuotantonsa enin osa oli sekin jo vuosien takaista ja pyrki sellaisena ainakin osaltaan jäämään uudemman tutkimuksen varjoon. Siksi katsottiin olevan paikallaan, että jo nyt tämän valtavan työn ääriiviivat saataisiin kaikkien nähtäviksi. — Aikanaan tulee A. K. CAJANDERIN elämäntyövarmaan saamaan monipuolisen ja täydellisen kuvauksen ja arvioinnin. Käsillä oleva Actan nide tulee silloin tarjoamaan luotettavan pohjan. Mutta jo sitä ennen se tulee metsätieteen tutkijoille olemaan hyvänä tietolähteenä.

Valittaessa metsätyyppejä koskevaa tutkielmaa kääntyi huomio v. 1926 ja 1930 saksankielisenä painettuun julkaisuun »Wesen und Bedeutung der Waldtypen». Näin ensinnäkin siksi, että siinä metsätyyppiopin ydinajatuksia oli lyhyesti ja selväpiirteisesti esitetty, ja toiseksi sen takia, että CAJANDER melkein viimeisenä työnään oli valmistellut julkaisusta uutta painosta, joka sitten hänen kuolemansa jälkeen ilmestyi Kansainvälisen Metsäkeskuksen aikakauslehdessä »Intersylva» (1943). Tutkielma päätettiin nyt saattaa suomenkieliseen ja englanninkieliseen asuun. Pohjana on ollut CAJANDERIN oma käsikirjoitus. Suomennostyön on suorittanut toht.

ERKKI K. KALELA ja sen ovat tarkastaneet professorit YRJÖ ILVESSALO, AARNO KALELA ja ERKKI LAITAKARI. Tutkielman on kääntänyt englanniksi maist. HILKKA MÄKINEN ja tarkastuksen suorittanut Dr. MARK L. ANDERSON (Oxford) ja prof. YRJÖ ILVESSALO.

Muistoniteen nyt valmistuessa Suomen Metsätieteellinen Seura lausuu parhaat kiitokset kaikille, jotka ovat sen aikaansaamisessa myötävaikuttaneet, erittäinkin Suomen Akatemian jäsenelle prof. YRJÖ ILVESSALOLLE, joka on kirjoittanut Seuran perustajan, kunniajäsenen ja kunniapuheenjohtajan elämäkerran, maist. N. P. VIRTASELLE ja maist. H. SCHAUMANNILLE, jotka ovat laatineet julkaisuluettelon ja toht. ERKKI K. KALELALLE, joka on suorittanut julkaisun toimitustyön ja suomentanut tutkielman »Wesen und Bedeutung der Waldtypen.»

Helsingissä, huhtikuussa 1949.

Suomen Metsätieteellinen Seura.

On learning of the death of its founder and great developer, Professor A. K. CAJANDER, The Society of Forestry in Finland decided to honour his memory by, among other means, publishing a special volume of Acta Forestalia Fennica, containing a short biography of Professor CAJANDER, as complete a list as possible of his literary works, and, in addition, one of the papers on forest site types emanating from his pen.

It was considered within the Society that a memorial volume of this kind would constitute not merely a token of esteem but would also be an important practical work from the point of view of the Society's members and, in general, of those interested in forestry. On the conclusion of the life's work of this great man of our forest science it was desired to give an outline of his work on forests. The younger generation did not know him well personally, because he had long ago left the education and worked as the Director General of the State Forest Service and in political life. The majority of his production dated from earlier years, and, as such, at least in part, tended to remain overshadowed by more recent research. Therefore it was considered appropriate that the contours of his immense work at this early stage should be made available for all to study. In due course A. K. CAJANDER's life work will no doubt be described and reviewed from all aspects and in its entirety. The present volume of Acta will then offer a reliable source work. But before that, even, it will serve as a rich fount of knowledge for students of forest science.

In selecting a paper on forest site types, attention was fixed on the publication »Wesen und Bedeutung der Waldtypen», printed in German in 1926 and 1930. This was due, firstly, to the fact that in it the essence of forest type theory was laid out briefly and distinctly, and secondly because CAJANDER, as almost his last work, had been preparing a new edition of the publication, posthumously published in the Journal of the International Forestry Centre »Intersylva» (1943). It was decided to publish the paper in Finnish and English. The translation into Finnish, for which

the manuscript formed the basis, was the work of his son Dr. ERKKI K. KALELA, checked by Professors YRJÖ ILVESSALO, AARNO KALELA and ERKKI LAITAKARI. The paper was translated into English by Mrs HILKKA MÄKINEN, M. A., and checked by Dr. MARK L. ANDERSON (Oxford) and Professor YRJÖ ILVESSALO.

The memorial volume now being completed, The Society of Forestry in Finland expresses its best thanks to everybody engaged in the work, particularly to Professor YRJÖ ILVESSALO, Member of The Academy of Finland, who wrote the biography of the Society's founder, Honorary Member, and Honorary Chairman, to Mr N. P. VIRTANEN, M. A. and Mr H. SCHAUMAN, M.A., who worked out the bibliography, and to Dr. ERKKI K. KALELA, who edited the publication and translated the paper »Wesen und Bedeutung der Waldtypen» into Finnish.

Helsinki, April 1949.

Society of Forestry in Finland.

Aimo Kaarlo Cajander.

1879—1943.

Born at Uusikaupunki 4 April, 1879. Parents: Karl Alexander Cajander, headmaster and farmer, and Anna Matilda Allenius.

Matriculated 1896, Bachelor of Philosophy 1901, Ph.D. 1903, studied at Munich University 1904. Graduated from Evo Forest School 1906.

Amanuensis of Helsinki University Botanical Museum 1901, Assistant 1902—1903, Docent in Botany 1904. Teacher in Natural Sciences at Evo Forest School 1904, Acting Headmaster and Head Forester of the School 1907—1908. In charge of the teaching duties of the Professorship of Silviculture at the University, 1908—1911. Professor of Silviculture, 1911—1934, Acting Professor of Forest Mensuration and Survey, 1913—1927, Director-General of the Forest Service from 1918 until his death.

Prime Minister 1922, 1924, and 1937—1939, Deputy Minister of Agriculture 1922, Minister of Defence 1928—1929, and in 1938 short periods as Deputy to the President of the Republic.

Member of Parliament (Liberal Party) 1929—1933, and from 1936 until his death. Member of a number of Parliament Committees during this period. Member of the Liberal Party from 1929. Party Leader since 1933.

Member and Chairman of numerous Government Committees, 1911—1943.

Member and Chairman of the Trustees' Board of the following big forest industry companies until his death: Enso-Gutzeit Oy from 1919, Tornator Oy from 1931, Veitsiluoto Oy from 1932, and Oulu Oy from 1936. Member of the Trustees' Board of Metsänomistajain Metsäkeskus Oy (Central Forest Agency of Forest Owners, Ltd.), 1920—1927, and member of the Board of Trustees or Board of Directors of several financial institutions etc.

Member of the Executive Committee of the Finnish Forest Union, 1908—1918. Vice Chairman 1910—1918, Secretary of the Society of Forestry in Finland from its establishment in 1909 until 1918, Vice Chair-

man 1918—1919, Chairman 1919—1920, Honorary President from 1934 until his death. Member of the Administrative Board of the Forestry Research Institute, 1918—1937.

Member of the Executive Committee of the Societas pro Fauna et Flora Fennica 1917—1943, of the Geographical Society 1920—1936, Vice President of the Geographical Society 1920 and 1926. Chairman 1921 and 1927, Deputy Superintendent of the Finnish Academy of Sciences 1921—1922, Superintendent 1922—1923, Vice President of the Scientific Society of Finland 1934—1935, President 1935—1936, and member of the Executive Committee of numerous other associations and societies.

Studies in or expeditions of exploration to Russian Karelia in 1898, Northern Russia 1899, Siberia, River Lena District 1901, and Central Europe 1904 and 1906—1907, forestry studies in Estonia at the invitation of the Estonian Forest Service in 1926, and on forestry in Poland at the invitation of the Polish Ministry of Agriculture in 1926.

Vice President of the I Nordic Forest Congress in Gothenburg in 1923, and of the I International Forest Congress in Rome in 1926, Honorary President of the International Botanist Congress in Ithaca N.Y. 1926, and of the IV General Meeting of the Polish Association of Foresters in Warsaw 1926, President of the II Nordic Forest Congress in Helsinki 1927, and of the II International Forest Congress in Budapest 1936, Finnish Delegate to the Centre international de Sylviculture 1938—1943.

Dr. Honoris Causa of the following Universities: Hochschule für Bodenkultur in Vienna 1924, Forstliche Hochschule Eberswalde 1930, Helsinki University 1934, Riga University 1935.

Honorary Member of the following scientific societies and institutes: Norrlands Skogsvårdsförbund (Sweden) 1923, Svenska Skogsvårdsföreningen (Sweden) 1924, Finnish Forest Union 1924, Deutsche Dendrologische Gesellschaft (Germany) 1925, Society of Forestry in Finland 1929, Schlesische Forstverein (Germany) 1929, Society of American Foresters (U.S.A.) 1930, Central Forest Association Tapio 1932, New Zealand Institute of Foresters (New Zealand) 1933, Latvijas Univ. Studentu biedrība Šalkone (Latvia) 1935, The Natural Sciences Society of Tartu University (Estonia) 1935, Turku University 1937, Centralskogssällskapet Föreningen för Skogskultur 1937, Tartu Akademiine Metsaseltsi (Estonia) 1937.

Corresponding or foreign member of the following scientific societies: Accademia di Agricoltura di Torino 1923, Deutsche Botanische Gesellschaft 1925, Botanisch-Zoologische Gesellschaft in Vienna 1926, Polish Botanical Society 1927, International Scientific Council of the International Institute

of Agriculture in Rome 1927, L'Academie Agricole de la Tchecoslovachie 1928, L'Academie des Sciences de la Hongrie 1928, Swedish Society of Plant Geography 1930, Royal Swedish Academy of Agriculture 1940.

The following works have been dedicated to Cajander: manual by K. Rubner entitled »Die Pflanzengeographischen Grundlagen des Waldbaus», Tartu Ulikooli Metsaosakunna toimitused No. 10 (Publications of The Forestry Section of Tartu University), Acta Forestalia Fennica No. 34, Communicationes Instituti Forestalis Fenniae No. 13, V. Auer's paper entitled »Verschiebungen der Wald- und Steppengebiete Feuerlands in Postglazialer Zeit», Memoranda of Societas pro Fauna et Flora Fennica No. 15.

The following plant species have been named after him: *Phoma Cajanderi* Karst., *Larix Cajanderi* Mayr, *Carex Cajanderi* Kük., *Alnus incana* var *Cajanderi* Call., *Betula Cajanderi* Suk., *Hieracium Cajanderi* Norrl., and the butterfly species *Acidalia Cajanderi* Hertz.

Cajander has been decorated with the Grand Cross of the Order of Knighthood of the following countries: Finland, Estonia, Latvia, Norway, Poland, and Sweden, and The Cross of the Knight Commander of the French Mérite Agricole.

AIMO KAARLO CAJANDER

YRJÖ ILVESSALO

HELSINKI 1949

MUISTOPUHE SUOMALAISEN
TIEDEAKATEMIAN KOKOUKSESSA 12. XI. 1943.

Helsinki 1949
Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran Kirjapainon Oy.

Aimo Kaarlo Cajander.

Tammikuun 21 päivänä 1943 Suomen metsätiedettä kohtasi sen tähän saakka suurin menetys. Sen varsinaisen perustajan ja suuren kehittäjän pääjohtaja professori A. K. Cajanderin nimen ylle piirrettiin silloin äkki-vedolla kuoleman risti. Se merkitsi tieteellisessä elämässämme yleensäkin tavallista tasoa päätä pitemmän miehen poikkeuksellisen työteliään ja tuloksista rikkaan elämäntyön odottamatonta päättymistä.

Aimo Kaarlo Cajander syntyi huhtikuun 4 p:nä 1879 Uudessakaupungissa. Hänen isänsä, jonka suku polveutui Mynämäeltä, oli Uudenkaupungin alkeiskoulun rehtori ja luonnontieteiden kollega fil. maisteri Karl Alexander Cajander ja äitinsä Anna Mathilda Allenius. Heidän kahdesta lapsestaan Aimo Kaarlo oli vanhempi; nuorempi oli tunnettuna maataloustiedemiehenä v. 1928 kuollut Eino Cajander.

A. K. Cajanderin elämäkerran tutkijan ja lämminhenkisen kertojan prof. Erkki Laitakarin kuvauksesta tiedämme Cajanderin jo kodistaan perineen harrastuksen luonnontieteisiin ja hänen elämänsä punaisena lankana nähtyyn, juuriaan myöten suomalaisen tieteen luomiseen ja kohottamiseen.

Nuoren Aimo Kaarlon innostus kasvitieteeseen ilmeni isänsä alkeiskoulussa uutterana kasvien keräilyinä, ja se jatkui hänen siirryttyään 11-vuotiaana Turun suomalaiseen lyseoon kouluansa jatkamaan. Kaikki aineet olivat siellä hänelle, luokkansa primukselle, helppoja, mutta suurin halu veti luonnontieteisiin, mistä yläluokille mennessä jo yli 800 kasviin paisunut herbaario osaltansa todisti. Opettajalla ja koulun Linnaea-seuralla, jonka puheenjohtajaksi Cajander joutui, oli osuutensa kiintymyksen ja hyviin saavutuksiin.

17-vuotiaana, 1896, Aimo Kaarlo Cajander tuli ylioppilaaksi ja antautui pääharrastustensa mukaisesti luonnontieteiden alalle. Kasvi- ja eläintiede miellyttivät kumpikin, ja molemmissa vaikuttivat etevät opettajat, J. P. Norrlin ja J. A. Palmén. Kasvitiede tuli kuitenkin pääaineeksi, ja siinä viehätti erityisesti kasvimaantiede, josta Norrlin tämän meillä kau-

nista hedelmää kantaneen alan uranuurtajana jakoi oppilailleen uutta ja sytyttävää.

Kandidaattitutkinto oli valmis 1901 ja sellaisena, että se oli samalla pohjana pikaiselle lisensiaattitutkinnolle, joka ehtikin päätökseen jo 1903. Tälle kahden vuoden välille mahtui kuitenkin pitkän kesäkauden täytännyt vaivalloinen tutkimusmatka Etelä-Uraliin, Siperian rautatien varsille, burjaattistepeille ynnä Lena-joen alueelle ja seuraavana kesänä Pohjois-Suomen suurien jokien laaksoihin sekä kerätyn aineiston muokkaus ja rakentaminen ansiokkaaksi väitöskirjaksi. Hyvänä harjoituksena olivat olleet aluksi kotimaakuntaan tehdyt retkeilyt, sitten 1898 tutkimusmatka Aunukseen ja seuraavana vuonna Vienan saloille sen kaukaisimpia ääriä myöten.

Cajanderin opinnot eivät kuitenkaan päättyneet luonnontieteiden lisensiaattiin. Kaikki tähän astinen oli muodostava vain horjumattoman pohjan uusille opinnoille ja sille elämänuralle, jolle nämä hänet ohjasivat.

Cajander oli saanut metsiin ja metsäkasvillisuuteen syvällisesti perehtyneeltä opettajaltaan J. P. Norrlinilta siemenen tuleviin suuriin luomuksiinsa, jotka olivat johtavat omaperäisen suomalaisen metsätieteen syntyyn. Tämä siemen oli tutkimusmatkoilla, erityisesti Siperian aarniometsissä, kehittynyt voimakkaaksi iduksi. Tarvittiin vielä vain toisen entisen opettajan, nyt korkeaan hallinnolliseen toimeen siirtyneen A. Osw. Kairamon kehoitus ja sitten vaikea ratkaisu: kasvi- vaiko metsätieteilijäksi, mikä päätyi jälkimmäisen hyväksi.

Niin lähti kasvitieteen dosentti Cajander keväällä 1904 Saksaan saamaan Münchenissä Ramann'in ja muiden ajan etevien metsäprofessorien opastuksella tietoa metsäalalta. Mutta pitkää aikaa hän ei siihen suonut, sillä jo syksyllä hänet nähtiin jälleen kotoisella maaperällä, Evolla, oppilaana metsäopistossa. Kaksivuotinen kurssi siellä kului jo osaksi sivutöinä tehtyihin metsätyyppitutkimuksiin, ja kurssin päätyttyä nämä tutkimukset samoin kuin opinnotkin saivat yhä laajemman pohjan uudella 1906—1907 Keski-Eurooppaan tehdyllä matkalla, jolla myös perehtyminen metsätieteelliseen koetoimintaan oli tärkeänä tavoitteena.

Tämän matkan päättyessä päättyi samalla Cajanderin pitkä, herkeämättömän työn merkeissä kulunut ja vain työstä iloa ammentanut opintoaika. Kesällä 1907 hän näet tuli Evon metsäopiston v.t. johtajaksi. Siitä lähtien hänelle aukenivat mahdollisuudet aste asteelta mutta nopeassa tahdissa käydä toteuttamaan niitä ajatuksia, jotka perusteellisista opinnoista ja terävistä havainnoista olivat syntyneet ja jo alkukipinöistä liekkiin leimahtaneet.

Opetus Evon metsäopistossa, johon Cajanderilla liittyi perustaa yhä vahvistavia tutkimuksia, ei muodostunut pitkäaikaiseksi, sillä korkeamassa metsäopetuksessa tapahtui pian suuri muutos. Erityisesti tämän muutoksen toteuttamisessa tarvittiin miestä, jolla oli kyllin laajalle haurautuvat perusteelliset tiedot sekä voimakas uudelleen luomisen kyky. Korkeampi metsäopetus siirrettiin näet 1908 Evon erämaaseudun yksinäisyydestä yliopistoon muiden tieteiden opetuksen yhteyteen.

Poikkeuksellisella työkyvyllään ja tarmollaan Cajander opettajatoveriensa avulla selvisi vaikeudet voittaen opetuksen uudelleen järjestelystä. Mutta vasta vuodesta 1911 lähtien, jolloin Cajander nimitettiin metsänhoidon professoriksi, mahdollisuudet opetuksen kehittämiseen avautuivat laajempina. Metsäopetus ei supistunut enää virkatutkintoon, vaan nyt saatettiin jatkaa kandidaattiin ja lisensiaattiin saakka. Perusteellisen tiedemiehen koulutuksen saaneena Cajander käsitti alusta lähtien, ettei käytännön metsänhoitajien valmistaminen ollut yliopiston metsäopetuksen ainoa ja riittävä tarkoitus. Metsätaloudelta näet puuttui miltei tyyten vankka tieteellinen pohja, jolle se oli rakentuva, eivätkä ulkomaiden erilaisessa metsäluonnossa saavutetut tulokset — nekin vielä niukat — voineet ainakaan ilman muuta olla Suomen metsiin sovellettavissa. Hyvin käsittäen, että tämän pohjan luomiseen tarvitaan apuvoimia, Cajander piti mainitun pitemmälle tähtäävän opetuksen välttämättömänä.

Mutta jo ennen kuin opetuksen järjestelyssä näin pitkälle päästiin, Cajander oli toisella tavalla pyrkinyt saamaan pikaisen alun ja vauhdin sekä opetuksen että käytännön kipeästi kaipaamalle metsätieteelliselle tutkimustyölle. Ulkomailla oli tässä tarkoituksessa perustettu metsätieteellisiä koe- ja tutkimuslaitoksia, mutta meillä ei aika miesten ja varojen puutteessa vielä ollut kypsä tällaiseen ratkaisuun. Cajander oli suunnitellut toisin. Ulkomailta ei ollut mallia otettavissa, mutta toimittuaan jo 17-vuotiaasta ylioppilaasta Societas pro Fauna et Flora Fennican ja lähes yhtä nuoresta Suomen Maantieteellisen Seuran jäsenenä Cajander tajusi, ettei voinut olla mahdotonta saada vastaavalla tavalla metsätieteellisen työn vapaan seuran muodossa hyvää alkua.

Cajander onnistui saamaan ajatuksensa kannattajiksi opettajatoveriaan ja muutamia metsähallinnon päähenkilöitä sekä lähialojen tunnettuja tiedemiehiä, ja niin perustettiin 1909 Suomen Metsätieteellinen Seura. Cajander oli nuorin kaikkiaan 19:sta perustajajäsenestä, jotka nyt jo yhtä ainoata, professori T. H. Järveä, lukuun ottamatta ovat siirtyneet manan majoille.

Cajanderista tuli Seuran sihteeri ja niin sanoaksemme sen henki ja

sielu. Melkein tyhjästä oli luotava Suomen metsätieteellinen tutkimustoiminta. Vaikeuksia väistämättä ja vaivoja säästämättä hän uurasti Seuran ja tämän päämäärän hyväksi. Monet pettymykset eivät mieltä masentaneet, sillä ne olivat onneksi vain taloudellista laatua, vuodesta toiseen kasvavaa varojen puutetta. Cajanderin suuri opettajapersoona kykeni saattamaan varsinkin nuorta oppilaspiiriä voimakkaaseen innostukseen Metsätieteellisen Seuran tarkoituksien hyväksi. Silloin ei kysytty palkkaa eikä katsottu työpäivän pituutta, kun hänen johdollaan yritettiin suomalaista metsätiedettä vauhtiin panna.

Niin syntyikin tutkimuksia toinen toisensa jälkeen Cajanderin uusia uria aukovien perusteosten Ueber Waldtypen ja Ueber die Moore Finnlands muodostaessa lähtökohdan. Ennen pitkää Cajander oli, niin sanoaksemme, lyönyt Seuransa läpi. Sen osoitti ennen muuta Seuran julkaisusarjan Acta Forestalia Fennican nopea kasvu, minkä miltei yksinomaan sääti valmiina odottavien tutkimusten painatusvaikeuksien voittaminen. Vähitellen Cajanderin onnistui kovin ponnistuksin saada Seuran rahallisenkin asema jossain määrin paranemaan. Seurauksena oli työn jatkuva syventyminen ja kiihtyminen ja ennen pitkää tunnustetun aseman saavuttaminen muiden tieteellisten seurojen rinnalla. Seuran perustaja saattoi tyydytyksen tuntein todeta tämän luodessaan 1919 katsauksen sen 10-vuotiseen toimintaan. Ja toisaalta saatettiin vain Alvar Palmgrenin kauniin sanoin tunnustaa: »Så gott som allt, som inom Samfundet gjorts, spirar ur hans sådd, hemtar näring ur hans kunskapskällor».

Olen ehkä liian pitkään viivähtänyt Metsätieteellisessä Seurassa, mutta se oli ja pysyi aina Cajanderin lempiluomuksena. Cajanderista ei voida puhua ilman Metsätieteellistä Seuraa eikä Metsätieteellisestä Seurasta ilman Cajanderia.

Metsätieteellinen tutkimustyö on kokeineen ja erikoislaatuisine aineiston keruineen monessa tapauksessa niin pitkäaikaista ja työvoimaa kysyvää, että se käy vapaan tieteellisen seuran yksityiselle jäsenelle ylivoimaiseksi. Tämä on pääasiallinen syy siihen, että meilläkin Metsätieteellisen Seuran lisäksi on muiden metsätalousmaiden tapaan perustettu metsätieteellinen tutkimuslaitos. Myös tämä laitos saa synnystään ja alkukehityksestään kiittää Cajanderia, joka ulkomaillakin asiaan perehdyttyään teki ehdotuksen laitoksen perustamiseksi ja suurella harrastuksella toimi kahden vuosikymmenen ajan sen hallituksen puheenjohtajana.

Kun vapaussota 1918 antoi maallemme itsenäisyyden, tarvittiin johtaville paikoille kyvykkäitä, kaukokatseisia miehiä uuden, vapaan Suomen rakentamista ohjaamaan. Näin oli laita myös metsätalouden alalla, joka

silloin eli murroskautta. Valtion komitea oli jo edellisenä vuonna asetettu metsähallinnon uudelleen järjestelyä suunnittelemaan. Oli selvää, että Cajander tuli siihen jäseneksi ja myöhemmin puheenjohtajaksi. Ja hänen käsialaansa tämän komitean hyvin perusteellinen ja mittasuhteiltaan laaja mietintö pääosaltaan onkin.

Suurta suunnitelmaa toteuttamaan tarvittiin metsähallitukseen uusi johtaja. Silloin käännettiin Cajanderin puoleen. Hänelle tuli jälleen eteen vaikea ratkaisu: jättääkö harvinaista menestystä saavuttanut opetus ja ehkä vielä sen lisäksi nopeasti kukoistukseen kohoava tutkimustyö. Uskaltaisiko sen jo tällä asteella jättää, voisiko toiminta metsähallinnon päämiehenä olla tärkeämpi ja tuottaa suurempia tuloksia korkeaan päämäärään, Suomen metsätalouden ja metsätieteen kohottamiseen niille maailman metsäisimmässä maassa kuuluvalla tasolla.

Kymmenen vuotta Cajander oli ehtinyt tämän päämäärän hyväksi toimia. Mutta ne 10 vuotta on tunnustettu niin tuloksista rikkaiksi, että niiden saavutukset olisivat jo riittäneet yhden miehen mainehikkaaksi elämäntyöksi. Cajander oli yhä edelleen jatkanut tieteellistä työtään hänelle ominaisella ilmiömäisellä tarmolla, mutta tutkimustehtävien paljous saattoi sittenkin hänet vähitellen yhä suuremmassa määrässä tyytymään aloitteiden tekoon ja aiheiden jakamiseen oppilailleen, jotka innoittava opettaja omalla esimerkillään ja kaikkensa antavalla avuliaisuudella oli saattanut vuorostaan parhaansa yrittämään. Cajanderin ympärille oli syntynyt, niin kuin monesti on sanottu, koulukunta, joka sulki piiriinsä metsämiesten ohella useita lähialojen nuoria tiedemiehiä.

Cajander luotti metsäopetuksen ja metsätieteellisen tutkimustyön jatkuvaan kehittymiseen jo luoduilla raiteilla, ja hän uskoi itse voivansa vielä enemmän hyödyttää näitä kumpiakin metsähallinnon johtajan paikalta. Tämä ratkaisi — Cajanderin omien sanojen mukaisesti — vaikean kysymyksen: hän siirtyi metsähallituksen päällikön virkaan 1918.

Uudet tehtävät olivat nyt edessä ja taasen oli uutta luotava. Maan metsähallinto oli järjestettävä uudelle kannalle ja sen toiminta saatettava todellisen metsätalousmaan edellyttämiin kehyksiin. Ennen pitkää oli toteutettu tämä suuri organisoimistyö, jonka vaikutukset sittemmin tuntuivat huomattavina muillakin hallintoaloilla. Metsähallinto toimi nyt uusituin muodoin, liikeperiaatteet oli sovellettu kankeaan valtion virastoon ja metsätieteen tulokset saatettiin palvelemaan metsätalouden käytäntöä. Suomen metsätalouden kehityksessä alkoi uusi vaihe.

Metsätalous ja metsäteollisuus joutuivat maan itsenäistymistä seuranneen ennen näkemättömän taloudellisen nousun pyörteeseen. Ne valtasivat

kehityksen vyöryssä ansaitsemansa merkitsevät osat. Cajanderilla oli vuorostaan nyt tässä ensi sija. Hänet nähtiin tätä kehitystä mitä moninai-
simmin tavoin suunnittelevissa komiteoissa, neuvostoissa ja neuvottelu-
kunnissa jäsenenä, useimmiten puheenjohtajana. Eikä hänen osuutensa
rajoittunut vain metsätalouden, metsäteollisuuden ja metsätieteen lin-
joille, vaan taloudellinen ja tieteellinen elämä yleensä saattoivat hänessä
nähdä johtaviin aseisiin pystyvän miehen.

Cajanderin työssä ilmeni kauttaaltaan sama suunnittelu- ja järjestely-
kyky, joka oli nähty jo metsäopetuksen ja metsätieteellisen tutkimustyön
alkuunpanossa ja kehittämisessä. Hän perehtyi tapansa mukaan syvästi
kaikkeen, mikä hänelle uskottiin, olivatpa sitten kysymyksessä hal-
linnolliset tehtävät tahi taloudellisen tai henkisen toiminnan haarat.

Niinpä ei ollutkaan ihme, että Cajander ennen pitkää joutui myöskin
maan hallitukseen. Kuten tunnettua hän oli ensimmäisen kerran pää-
ministerinä 1922 ja myöhemmin uudelleen kahteen otteeseen, viimeisellä
kerralla yhteen jaksoon lähes kolme vuotta, sekä välillä myös muuten val-
tioneuvoston jäsenenä. Kansanedustajana hän oli yli kymmenen vuoden
ajan sekä kahdesti valitsijamiehenä tasavallan presidentin vaalissa.

Edellisessä on muutamain vedoin hahmoiteltu Cajanderin harvinaisen
tuloksista rikkaan elämän ulkonaisia piirteitä, pääasiallisesti rajoittuen
siihen, mikä saattaa olla tätä Seuraa lähinnä. Näemme siinä muutamia
toisistaan selvästi erottuvia puolia tai vaiheita, jotka vajavaisen katsauk-
sen lisäksi haluamme vielä lyhyesti luonnehtia.

Cajander oli suuri opettaja, jossa mitä selvimmin ilmenivät koulukun-
nan perustajaksi johtavat ominaisuudet. Hän ei kylläkään ollut kauno-
puhuja, joka puheentavallaan olisi nuoria mieliä liekkiin sytyttänyt. Mutta
hän teki sen puheensa *sisällöllä*. Hänen luentonsa olivat syvällisen tiedon
ja harkinnan tulosta. Niistä kuului perusteellisesti kouliintuneen tiede-
miehen pettämätön pohja. Hänen esityksensä oli runsaaseen asiasisältöön
katsoen verraten nopeata, mikä saattoi kuulijat kiinteään työhön, jos mieli
muistiinpanojaan riittäviksi. Mutta niinpä seurattiinkin hänen luentojaan
harrastuksella ja tarkkaan sekä, ilman vähintäkään pakkoa, säännöllisesti.

Erikoisen huomion Cajander kiinnitti niihin oppilaisiin, jotka alkoivat
jatkaa opintojaan virkatutkinnon ohi. Siinä tarvittiinkin innostamista,
sillä leipäpaikan tultua virkatutkinnolla hankituksi opinnot yleensä py-
sähtyivät siihen. Stipendien puutteessa tärkeät olivat Cajanderin hyvät
suhteet metsähallitukseen, joiden turvin monelle aukeni mahdollisuus lisä-
opintoihin virkatyön lomissa. Mutta pääkannustimena oli opettajan osoit-
tama suuri harrastus oppilaansa työtä kohtaan. Tämä harrastus ilmeni

usein niin pitkälle menevänä, että opettaja hankki oppilaalleen jopa käteen
saakka vaikeasti tavoitettavaa kirjallisuutta. Moitetta oppilas sai harvoin
kuulla, sillä sen hän tajusi riittävässä määrässä opettajansa ilmeistä. Sen
sijaan pieniinkin tuloksiin osoitettu harras mielenkiinto ja opettajan ainai-
nen valmius keskusteluun — tavallisesti hänen kirjallisuuden täyttämässä
kotoisessa työhuoneessaan — sekä itseluottamusta antavat rohkaisevat
sanat olivat omiaan työn tahtia kiihdyttämään. Kun oppilas näki opetta-
jansa, parhaassa merkityksessä sanottuna, työhulluna, ei hän voinut tar-
tunnalta säästyä.

Vaikka Cajander ehtikin metsähallitukseen siirtymiseensä mennessä
kasvattaa joukon oppilaita opetustyötä jatkamaan, ei hän vielä kokonaan
luopunut opetuksesta. Hän säilytti virkatutkinnon ohi menevän opetuksen
pääasiallisesti itsellään. Erityisesti on kiitollisuudella muistettava hänen
edelleen jatkunut aulis ohjauksensa väitöskirjojen valmistamisessa, mikä
ei muuttunut virkatehtävien yhä lisääntyessä. Lieneekö useinkaan muul-
loin kuin hänen aikanaan pääministeri runsain määrin jakanut neuvoja
väitöskirjojen tekijöille, puhumattakaan niiden ohjauksesta ja tarkastami-
sesta silloinkin ilta- ja yötyönä.

Puolitoista vuosikymmentä Cajander jaksoi näissä puitteissa edelleen
verraten kiinteästi olla opetuksessa mukana ja pääasiallisesti tänä aikana
saattaa päätökseen oppilaskuntansa luomisen.

Cajander ei milloinkaan unohtanut omaa opettajaansa J. P. Norrlinia,
päinvastoin hän usein toi esiin opettajansa suuret ansiot omallakin koh-
dallaan. Hän saattoi menneisyyden kätköön unohtumassa olleet Norrlinin
teokset uudelleen päivän valoon, ja hänen viimeisiä kirjoitelmiaan oli
suorastaan rakkautta säteilevä Norrlinin nuoruuden kuvaus. Cajanderin
lämmiin ja myötätuntoinen suhtautuminen oppilaisiinsa lienee ollut hänen
oman opettajansa mukaista. Ja todella suuren opettajan tunnuksena säi-
llyy mielissä se, ettei hän vähimmäskään määrässä omaksunut oppilait-
tensa mahdollisia ansioita itselleen, vaan piti nimenomaan tarkkaa huolta
siitä, että jokainen julkaisi tutkimuksensa tulokset ominaan ja yksin
omalla nimellään. Käsitämme mikä merkitys tällä oli oppilaan tuotan-
non halun ja vastuun tunnon kehittäjänä.

Tulkitaksemme niitä ajatuksia, jotka Cajanderista opettajana olivat
vallitsevat myös ahtaimman oppilaskunnan, metsämiesten, ulkopuolella
kertaamme Kaarlo Linkolan sanat: »Millä alalla prof. Cajander on liikku-
nutkin, hän on osoittanut harvinaista ajatuksen terävyyttä, työkykyä ja
aloiterikkautta, mikä on ollut omiaan tempaamaan mukaansa oppilaat ja
työtoverit. Silloinkin, kun hänellä on suunnaton määrä muita tehtäviä, hän

aina on valmis auttamaan kun on kyseessä tieteen ja isänmaan hyväksi tehtävä työ. Runsain määrin ovat hänessä yhtyneet ne ominaisuudet, jotka tekevät tutkijasta koulukunnan perustajan. Niinpä onkin hänen ympärilleen kasvanut oppilasparvi, joka kiitollisuuden ja kunnioituksen sitein on kiintynyt opettajaansa.»

Cajander oli loistavilla luonnonlahjoilla, ainutlaatuisella työkyvyllä ja työnhalulla sekä poikkeuksellisella tarmolla armoitettu tiedemies ja tutkija. Kun näitä ominaisuuksia täydensivät laajalle haarautuvat perusteelliset opinnot, olikin hänellä kaikki mahdollisuudet saavuttaa suuria tuloksia tutkimuksissaan, jotka suuntautuivat pääasiallisesti metsätieteen ja kasvimaantieteen aloille. Erikoisena, tiedemiehelle suuriarvoisena ominaisuutena mainittakoon, että hän pystyi ilmiömäisen nopeasti saamaan harvinaisen perusteellisen käsityksen ja tuntemuksen laajastakin teoksesta.

Jo vuosisadan alku toi Cajanderin kynän tuotteita nopeassa tahdissa julkisuuteen. Kotiseutuun kohdistuneiden tutkimusten jälkeen ne siirtyivät heti suuriin kysymyksiin, jotka saivat valaisua kestävyyttä sekä terävää havaintokykyä ja avaraa näkemystä vaativilla tutkimusmatkoilla. Fennoskandian kasvimaantieteellistä kaakkoisrajaa, eräiden Pohjois-Venäjän puulajien länsirajaa, pohjoisen Euraasian ja alisen Lena-laakson tulvamaiden sekä Lena-joen aarniometsien kasvillisuutta, Pohjois-Suomen sekä myöhemmin Euroopan soiden kehitystä koskevat tutkimukset — tärkeimpiä mainitaksemme — olivat jo sinänsä merkittäviä saavutuksia. Mutta niiden merkitys oli vieläkin suurempi tulevien uraa uurtavien pääteosten syvällisenä pohjana, joka edellytti ennen kaikkea kasviyhdyksien synnyn ja olemuksen perusteellisen käsittämisen.

Nämä klassillisiksi tunnustetut pääteokset olivat jo aiemmin mainitut Ueber Waldtypen (1909) ja Ueber die Moore Finnlands (1913). Edellisessä on esitetty perusmuodossaan metsätyyppiteoria ja jälkimmäisessä suotyypiteoria. Näitä seurasi lukuisa joukko tutkimuksia ja kirjoitelmia, joista pääosa tavalla tai toisella kytkeytyy samoihin kysymyksiin niitä jatkuvasti selventäen ja kehittellen.

Erillään muista on kuitenkin mainittava yhdessä A. J. Melan kanssa laadittu laaja Suomen kasvio varhaisemmalta ajalta (1906) sekä myöhemmältä (1916—1917) Metsänhoidon perusteiden kaksi komeata teosta, jotka oli tarkoitettu lähinnä oppi- ja käsikirjoiksi mutta joiden parituhantiseen sivumäärään sisältyi myös suoranaista tutkimusta ja uusiin tutkimuksiin viittovia ajatuksia runsain määrin.

Samoin kuin Cajander metsähallinnon päälliköksi siirryttyään metsäopetuksen onneksi säilytti oppiartoihin tähtäävän opetuksen johdon kasis-

sään, hänet saatiin edelleen pitää myös metsätieteellisen tutkimustyön henkisenä johtomiehenä. Edelleen hän kykeni omistamaan aikaa luovaan tieteelliseen työhön rikastuttaen metsätiedettä ja kasvimaantiedettä myös omilla yhä uusia näköaloja aukovilla ja herätteitä antavilla tuotteillaan.

Niinpä metsätyyppiopin usein mainittu perusteos Ueber Waldtypen sai v. 1925 entisestä paljon kehitetyn ja täsmällistetyn jatkokateoksen Metsätyyppiteoria, jossa puolentoista vuosikymmenen aikana saadut tulokset ja kokemukset oli tarkoin otettu huomioon. Lainatkaamme tästä teoksesta metsätyyppi-käsitteen perusmääritelmä: »Samaan metsätyyppiin luetaan kaikki ne metsiköt, joiden kasvillisuuden kokoomus sekä tämän ekologis-biologinen luonne ja siitä riippuva ulkonainen fysiognomia on metsiköiden ollessa suunnilleen hakkuuikässä sekä säännöllisen sulkeutuneita ja kehittyneitä pääasiassa yhtäläinen, sekä lisäksi ne metsiköt, joiden kasvillisuus eroaa näin määritellystä vain sellaisten ominaisuuksien kautta, jotka ovat aiheutuneet tilapäisistä vaikuttimista.»

Metsätyyppiteoria ilmestyi nyt myös englanninkielellä, mikä saattoi sen uusissa maissa tunnetuksi, ja tekijän suostumuksella se painettiin edelleen espanjan ja tšekin kielillä sikäläisten metsätieteilijäin toimesta. Tämän teoksen muodossa metsätyyppioppi vasta saavutti, voimme todella täydellä syyllä niin sanoa, koko maailman metsätieteilijäin ja myöskin laajan kasvimaantieteilijäin piirin tuntemuksen. Eri puolilla maapalloa alettiin yrittää samalla pohjalla, missä asian ydin oikein ymmärtäen, missä taas väärinkäsitysten vuoksi pitkään paikallaan polkien. Sitä merkitystä, mitä metsätyyppiopille on annettu, kuvastavat erään ulkomaisen metsätyyppitutkimuksen nimilehden mottosanat: »Die fruchtbare Idee des Waldtyps wird zur zentralen Idee des forstlichen Wissens werden.»

Cajanderin yhä jatkunutta kiinteätä harrastusta tiedettään ja erityisesti metsätyyppioppia kohtaan osoittaa se, että hän vuosien 1942—1943 vaihteessa vielä kolmannen kerran valmisti uuden esityksen metsätyyppiopista. Tämä ilmestyi tekijän itsensä elämän jo katkettua nimellä »Wesen und Bedeutung der Waldtypen» Kansainvälisen metsätalouskeskuksen aikakauskirjassa Intersylvassa. Siinä on erityisenä lisänä huomattava johdatus metsätyyppien tutkimiseen Cajanderin lämpimästi harrastamaa kansainvälistä tutkimusta silmällä pitäen. Tässä mielessä onkin oikeaan osunut mainitun aikakauslehden toimittajan prof. Köstlerin Cajanderin kirjoituksen alkuun liittämien sanojen viimeinen lause: »Es möge diese letzte Veröffentlichung des grossen Gelehrten, mit der er sich an die internationale Fachwelt wendet, aber zugleich eine eindrucksvolle Mahnung zur erneuten forstlichen Zusammenarbeit über die Ländergrenzen hinweg sein.»

Pannessaan pisteen viimeiseen metsätyyppiteokseensa Cajander ei vielä ole ollut tyytyväinen metsätyyppiopin kehittämiseen. Tämä ilmeni erään illan keskustelussa, johon tämän kirjoittaja ilokseen joutui hänen kanssaan, jälleen tuossa tutussa kotoisessa työhuoneessa, vain viikon verran ennen kuoleman tuloa. Cajander tunsu huolta sen johdosta, ettei metsätyyppioppi muiden pikaista selvitystä vaativien kysymysten suuren määrän takia ollut saanut kotimaassa jatkuvasti riittävästi huomiota osakseen, mistä oli aiheutunut aukkoja sen kehitykseen kaikkia tarpeita vastaavaksi. Sanottuna iltana näki Cajanderissa jälleen vain tutkijan ja tiedemiehen olemuksen. Hän suorastaan pursui mitä hartainta tutkimisen halua ja tutkimuksen tarpeen korostamista. En voine erehtyä tulkitessani kaiken kuulemani siten, että jos Cajanderin elämä olisi saanut vielä vanhemmille päiville jatkua, niin se olisi aikanaan voinut päättyä lähtöviivan mukaisesti tutkijan ja tiedemiehen työksi kruunautuneena.

Cajander ei kantanut korttansa ainoastaan metsätieteen ja sen lähimpien naapurien hyväksi. Hän työskenteli laajalti tieteittemme vainioilla. Societas pro Fauna et Flora Fennica, Suomen Maantieteellinen Seura, Suomalainen Tiedeakatemia, Suomen Tiedeseura ym. näkivät hänet paitsi työteliäänä jäsenenä myöskin johdossaan. Tiedeakatemian apujäseneksi hän tuli 1908, varsinaiseksi jäseneksi 1910, hallituksen jäseneksi 1920, ja 1922—1923 hän toimi Akatemian esimiehenä. Samoin hän monet vuosikaudet toimi vastaavanlaisissa tehtävissä Suomen Metsänhoitoyhdistyksessä, Suomalaisen kirjallisuuden edistämisrahaston toimikunnassa, Pellervo-seurassa, Kansanvalistusseurassa, Turun suomalaisen yliopistoseuran hoitokunnassa jne. Edelleen tähän piiriin luettava toiminta sai ilmaisunsa kansainvälisessä yhteistyössä ja lukuisissa kongresseissa, joissa hänet luettiin johtaviin henkilöihin. Arvonantoa, joka Cajanderin osaksi tällä työsaralla tuli, on omiansa osoittamaan se, että useat korkeakoulut ja yliopistot antoivat hänelle kunniatohtorin arvon, ja lukuisat tieteelliset akatemiat ja seurukset, kaukaisimmat Amerikassa ja Uudessa Seelannissa, nimesivät hänet kunniajäsenekseen. Hän oli myös Rooman kansainvälisen maatalousinstituutin tieteellisen neuvoston jäsen ja Kansainvälisen metsätalouden keskuksen valtuutettu. Kansainvälinen metsätieteellinen liitto valitsi yksimielisesti hänet kunniapresidentiksi v. 1936.

Cajanderia kohtaan opettajana ja tiedemiehenä tullutta kiitollisuutta ja kunnioitusta oli omiaan osoittamaan hänen 50-vuotispäiväkseen 1929 valmistunut Acta forestalia fennican yli 1 000-sivuinen juhlanide. Neljäkymmentäkaksi kirjoittajaa, joista puolet kotimaasta ja toinen puoli ulkomailta — viimeksi mainittujen joukossa metsä- ja kasvimaantieteellisen

tutkimustyön huippumiehiä Euroopasta, Amerikasta, Aasiasta ja Australiasta — oli halunnut tämän muistomerkin luomiseen osallistua.

Cajanderilla oli horjumaton usko suomalaisen tieteen suuriin mahdollisuuksiin. Se kuvastui osuvasti eräässä juhlapuheessa, jolle juuri Olympiakisoista saapuneet voiton sanomat antoivat korostustaan. Cajander toi siinä esiin, että samoin kuin urheilijamme Suomen mainetta kohottaen niittävät kultaa, hopeata ja pronssia, myös Suomen tieteen miehet ovat omaperäisellä työllään pystyvät kansainvälisten kilpakenttien kohopaikoille. Tämä Cajanderin usko lienee lopuksi ollut osaltaan vaikuttavana hänen voimakkaaseen pyrkimyksensä suomalaisen tieteen korkeimpaan viljelyyn tähtäävän laitoksen, Suomen Akatemian, perustamiseksi, jonka edellyttämän lautakunnan puheenjohtajaksi hänet määrättiin v. 1938.

Suotakoon anteeksi, että Cajanderin elämää on tässä kovin yksipuolisesti hahmoiteltu opettajan ja tiedemiehen merkeissä. Mutta rohkenen siltäkin tässä Seurassa hänen elämäntyönsä muut, merkitykseltään samaten suuret puolet ja vaiheet jättää lopuksi suppean ja pintapuolisen katsauksen varaan.

Cajander oli suuri metsätalous- ja metsäteollisuusmies. Hän on piirtänyt nimensä Suomen metsätalouden historiaan ainakin tähän saakka vahvimpana ja näkyvimpänä. Jo opettajana ollessaan hän esitteli metsätaloutemme vastaisen kehittämisen suuntaviivoja. Metsähallinnon johdossa hän saattoi niitä, tosin monesti vastuksia vastaan taistellen, toteuttaa. Sängen lukuisissa muissakin tehtävissä kysyttiin samassa mielessä hänen voimiaan ja työkykyään. Kun metsäteollisuus kytkettiin valtion metsätalouden yhteyteen ja eräiden suurten yhtiöiden osake-enemmistöt siirtyivät valtiolle, hän joutui myöskin maan metsäteollisuutta johtopaikoilta kaukonäköisesti kehittämään.

Yhä suurempien mahdollisuuksien tavoittelu maan metsätalouden kehittämiseksi oli varmaan niitä pääsyitä, jotka yleisen, vuosien varrella yhä vain kiihtyneen työnhalun ja toiminnantarmon lisäksi saattoivat Cajanderin antautumaan myöskin hallitusmiehen ja lopuksi politiikankin uralle. Ensimmäisessä hallituksessaan hänellä olikin se salkku, joka lähinnä velvoitti huolenpitoon maan metsätaloudesta. Pääministeriksi samalla joutuminen johtui varmaan siitä, että hänen harvinainen työkykynsä ja pystyväisyytensä vaativimpiinkin tehtäviin olivat tulleet huomatuiksi.

Politiikasta on sanottu, että se kerran otteen saatuaan auttamattomasti pyrkii viemään miehen mukanaan. Cajanderin kohdalla ei tapahtunut poikkeusta, sillä hän osallistui jatkuvasti poliittiseen toimintaan. Hänellä oli usko, että hänelle näin avautuisi yhä enemmän mahdollisuuksia

aikaisempien päämäärien, metsätalouden ja yleensä taloutemme kehittämisen sekä tieteiden edistämisen tavoitteluun. Mutta samalla hän ilmeisesti jo ensimmäisen hallituksensa ajasta lähtien omaksui silloisen ensimmäisen presidenttimme päämäärän: vapaussodan rikki repimän kansamme yhteyttämisen, ja toimi jatkuvasti tämän päämäärän hyväksi.

Cajander otti politiikan kuin tiedemies työnsä. Hän valmisti lausuntonsa huolellisesti ja perusteellisesti, syventyi tapansa mukaan perinpohjaisesti asioihin ja näki paljon vaivaa kansanedustajan tehtävästään. Mutta sittenkin hän sai kokea monia pettymyksiä. Eräillä tahoilla oli jo Cajanderin ensimmäisen hallituksen ajoilta lähtien omaksuttu häntä vierova ja vastustava kanta, joka monesti epäoikeutetusti pukeutui jyrkkiin muotoihin ja näki vain negatiivisen puolen hänen töissään ja toimissaan. Tämä kulutti häntä, tiedemiesluonnetta, monin verroin enemmän kuin rasittavinkaan työ ja oli varmaankin osaltaan vaikuttavana hänen elämänsä äkkinäiseen katkeamiseen.

Erityisesti se, että Cajander suostui ottamaan niin lukuisia tehtäviä, ettei tavallisen työkyvyn omaava olisi voinut uskoa yhden miehen hartiaain niitä kestävän, oli arvostelun kohteena. Mutta oikeudenmukaisuus vaatii sanomaan, että niin lukuisia tehtäviä kuin Cajanderille tuli ja uskottiin, hän hoiti ja suoritti ne esikuvallisella tavalla. Niistä on turha hakea itsestä taloudellisen edun tavoittelua. Se oli Cajanderille vierasta, sillä hän oli harvinainen työn ja tarmon mies, joka työstä löysi elämän viihdytyksen ja onnen. Jättäisimme tämän sanontamme kuitenkin vajavaiseksi, elleme siihen lisäisi vielä kotia, joka Cajanderille oli erityisen merkitsevä ja josta hän ammensi loppumattomalta näyttävää työvoimaansa. Cajander oli valinnut puolisoikseen lapsuudenystävänsä Laina Cederbergin, joka runsailla hyvillä ominaisuuksillaan ja luonteenlahjoillaan oli pystynyt luomaan juuri Cajanderille sopivan kodin ja joka myös jatkuvasti pystyi olemaan Cajanderin elämäntyön lähimpänä tukena ja kannustajana.

Cajanderin suuri elämä oli vertaansa vailla herkeämätöntä, levosta tietämätöntä työtä. Siksi tuntuukin niin luonnolliselta, että sen tuli myös päättyä työn merkeissä, yksinäisessä työkammiassa.